

הפיחות - עליידי החלפת הכסף?

פנויות להחלפתה על שיטרייהון של קבר צה בנק דיסקונט - הדימה את ראשי האוצר, שוחררו מכמות ענק זו של כספים פנויים בשוק, שחלקם שחורים. ברור כי מיליארדי לירות המסתובבות בשוק ללא כל אמצעי פיקוח, שמות לאל את מאמצי ריסון האינפלציה של כלכלני מישרד האוצר.

בצורה זו יוכל האוצר להקטין את כמות הכסף בשוק - כולל הכספים השחורים, שעליהם אין הוא יכול לשים יד כיום בשום דרך אחרת.

לפי הידיעות כבר הכין בנק ישראל את הכסף החדש להחלפה, התגלית, בימים האחרונים, כי יותר ממיליארד לירות היו

ידיעות עקשניות מוסרות כי הפיחות הצפוי יבוצע בצורה מקורית - שבוצעה לאחרונה לפני עשרים שנה: באמצעות החלפת כל הכסף המזומן במדינה בשטרות כסף חדשים.

בעת ההחלפה, יוטל מס של אחוז מסוים על הכסף, והיינו: תמורת כל לירה ישנה, יקבל האזרח 80 או 90 אגורות חדשות.

הירידה בבורסה - מדוע?

משקיע אומני מסתיר את פניו לא הוא הקובע האמיתי

הירידה הכבדה בשערי המניות בבורסה, שהתחוללה בימים האחרונים, נראתה חמורה במיוחד על רקע העליות הענקיות שהתרחשו לפני כן. ההסברים שסיפקו העיתונים לקוראיהם, כאילו נגרמה הירידה בגלל תנועת מימוש רווחים, לא נראתה מספקת: מימוש רווחים יכול להיעשות עליידי ספרים שניצלו את העליות החדות, ועליידי חלק קטן מציבור המשקיעים בעל שיקול דומה.

אולם השיקול העיקרי שהביא לעליות הענק - הבריחה ההמונית מן הכסף והרצון להשקיעו במשהו - נשאר שריר וקיים. לא היה כל הגיון בכך שכל אותם אלפים, שיום קודם לכן השקיעו במנייה מסויימת כדי להבטיח את ערך כספם, ימרוה למחרת בגלל כמה אחוזי רווח.

ואכן, הסיבה האמיתית לירידה הגדולה היתה שונה לגמרי: הירידה נגרמה בגלל שלושת הבנקים הגדולים, השולטים למעשה בבורסה, החליטו מסיבות שונות להדול לקלוט עורפי הצעים, והעודפים שלא נקלטו לחצו את השערים למטה.

כך גם ביום השני השבוע, כאשר חזר בנק לאומי, שוב מסיבות טקטיות שלו, לרכוש מניות - נבלמה מגמת הירידה כמעט לגמרי. הסיבות להתנהגותם של שלושת הגדולים לא ברורות תמיד לעין - ולא קשורות תמיד לערכה של המנייה הנודנה.

דוגמה מצויינת: ההתרחשויות האחרונות במניות כלל. שערן של מניות אלה ירד לאחרונה בהתמדה. הסיבה: בנק הפועלים זורק לשוק כמויות ענק של מניות כלל שברשותו, בסידרייגודל של חצי מיליון ל"י.

האם הגיע בנק הפועלים למסקנה כי מניות כלל הן השקעה גרועה, שכן הראוי להיפטר מהן? מסתבר שההיפך הוא הנכון: הבנק מתנהג כך בגלל רצונו לרכוש דווקא יותר מניות כלל. פיתרון התעלומה פשוט: עד לפני חודשיים, החזיק בנק הפועלים 15 אחוז ממניות כלל, שהיקנו לו עמדת השפעה בחברת רה, אחוז דומה החזיק גם בנק דיסקונט, בעוד שב"ל החזיק כשבעה אחוז.

לפני חודש, לאחר שכלל רכשה את החברה המרכזית, גדל ההון העצמי של כלל מיליון ל"י 130. התוצאה: חלקו של בנק הפועלים בחברה ירד באופן יחסי. בנק הפועלים מתנגד לכך, רוצה לזכות מחדש ב-15 האחוז

פיק, כדי לקבל מתנה צנועה כזו? הסיביר השבוע הכלכלן דב גניחובסקי, המונה על נושא המדליונים בבנק ישראל: "ודאי שנושאי המדינה או ראש הממשלה קיבלו. ייתכן כי גם הנגיד קיבל. כאשר באים אורחים חשובים מחו"ל, כמו ראשי הבנק העולמי יוג'ין בלק וג'ורג' מקנא-מארה - נתנו גם להם מדליונים כאלו. בנק ישראל יודע כי המדליון שווה אלפי לירות, אולם הוא סבור כי זו מתנה ראוייה לאנשים נכבדים."

שוויים של 700 המדליונים שבידי בנק ישראל הוא כשמונה מיליון לירות. בסכום זה ניתן להקים כיום 200 דירות לזוגות צעירים או לעולים. בסכום זה ניתן כיום לפתור את בעיות הקיום של מאות משפחות מעוטות יכולת.

אלא שהנגיד מעדיף לחלק סכום זה כמתנות. בינתיים, הוא קורא להקפאת שכר.

ייתכן אמנם, כי זנבר, ששכרו החדשי הוא מעל 3,500 לירות, ואשר קיבל דירת-פוא בתנאי-חינם ממדינת ישראל - אינו רואה פסול בחלוקת מתנות סמליות בשווי שמונה מיליון ל"י. השאלה היא: האם גם עניינים של שאר היושבים בצמרת שחו מראות?

שביתות

איך נולדה אופנת הייבלי"?

נערות הנוער העובד ומפגני העולם הזה - כוח חדש

ניצבו כתף אל כתף

בעת שביתת הקונים הארצית

"היי, בנות, לזוז משם! זאת לא השביתתה שלנו, כואו תתרכזו פה!"

הקריאה הפתאומית לקהל של כמה עשרות נערות, שהצטרפו בכניסה לסופר-מרקט בכיכר דיזנגוף בתל-אביב, הבנות - מישרת של הנוער העובד - מיוס - דאגו להפצת כרוזים ומדבקות, בעת שביתת הקונים הארצית שנערכה ביום השני אחרי-הצהריים. לצידה של מישרת הצעירות, פעלה הפגנה של חברי תנועת העולם הזה - כוח חדש, שהתריעו אף הם בכרוזות נגד יוקרה-מחיה ועליית המחירים.

הבנות סירבו להישמע למדריכיהן, הצטרפו ספונטאנית למפגני העולם הזה. הסבירה צילה סילנה, יפהפיה בת 15, ש"שערה הזהובי-משי היה מכוסה כולו ב"מדבקות השביתה": "אני נגד המחירים האלה ואחם נגד המחירים האלה, או למה שלא נשבית יחד?"

חברתה, רותי ורית (15 וחצי) הצביעה על נקודה חשובה נוספת. כשהיא מצמידה שתיים מן המדבקות העגולות למרכז חזה, סיפרה: "הלכתי בבוקר לקנות חווייה, ור לקחתי אתי כרטיס עשר לירות, אחרי שאני מודדת, המוכרת אמרת לי שזה עולה כבר 15. אז זה פלא שכלי-כך הרבה בחורות מסתובבות היום בלי חווייה?"

לא מוקניין אותי! בתוך הסופרמרקט עצמו שררה שממה. הבוודים שהיו בפנים מיהרו לתרץ את קניוניהם בהבעה נבוכה למדי. אמר נתן דויד, שקנה כמה ביצים וכיכר לחם: "יש לי בבית אחות חולה בת 80, אני מוכרח לדאוג לה לאוכל, אחרת לא הייתי חושב בכלל לבוא, אני מסכים מאה אחוז עם השביתה, אתם מרישים לי לקנות לחולה, נכון?"

לעומתו, לא חשה מסרונית אחת, בעלת מיבטא צרפתי, שום נקיפות מצפון. "שבי" חה לא שביתה, לאכול צריך? או קונים? למה? אי-אפשר לעתאפק כבר חצי יום? אני עולה חודשה, ענתה המסרונית ב"עברית טובה וצחה. "לא מעניין אותי כל הבאלאגאן שלכם פה."

היתה זו שביתת הקונים הראשונה בי משך 25 שנות קיום המדינה. היא הוכרזה ע"י הרוב בוועד הפועל - אולם רוב זה לא חלם אפילו להשבית באמת את רשתות המסחר הענקיות של הסתדרות, או להפסיק את שער הריבית בבנק הפועלים, או לצמצם את רווחי קונצרניה הענק של כור, המשביר לתעשייה, תעושה, סולל-בונה, התנבה או חברת הביטוח הסנה. כך, ניהלה השבוע ההסתדרות, את אחד ממסעיה הבלקון הגדולים ביותר שלה: היא הכריזה שביתה נגד עצמה - בתקווה ש"חבריה יזכרו רק שעה או שתיים על השביתה, ישכחו שהיא זו, ביחד עם אחרי-התאומה, ממשלת ישראל - גרמו ל"התבטאות

"ידעפון" בקשיים כספיים

קופרברג טוען כי החברה תתגבר על הקשיים, מנהלת במקביל משאומתן ל"מכירת חלק נכבד מהמניות לגורם זר, שיכניס הון נוסף לידעפון. אלא שבבנייתם, ירדה איכות השרות, והתמורה שמקבלים המינויים אינה זו שלה ציפו.

החברה נקלעה לקשיים כספיים. המשקיעים נטשו בכמה צעדי הבראה: וייס קיבל ממניות אלומפלטס - והעביר בתמורה את מניותיו לידעפון ל"אלומפלטס, שהיא עתה הבעלים העיקרית של ידעפון. כן צומצם מספר העובדים, ו"נסגר הסניף בבנתניה.

מ' שניסה בימים האחרונים לצלצל ידעפון ונענה בתקליט שהשיב כי הקוים אינם פועלים זמנית.

היתה זו האמת, אולם לא כל האמת. כל האמת היתה הרבה יותר חמורה: את גושי החברה לא הפגיע דווקא ניתוחם של שבעה מתוך 14 קווי הטלפון של ידעפון בתל-אביב. שכן החברה, שהוקמה לפני שנתיים, נקלעה לאחרונה לקשיים כספיים שכרוג לא ברור כיצד תצא מהם. קשיים אלו גרמו גם לכמה פניות לבית המשפט, כדי לגבות חובות, וכן להוצאת עיקולים על כספים המגיעים לחברה מ"משרדי הממשלה.

ידעפון הוקמה עליידי משה וייס, ב"שעתו מוכר ההתאחדות לכדורגל. בזמנו ירד וייס לארה"ב, עשה כסף, וחזר ארצה. הוא הביא עימו את הרעיון להקים חברה לשרותי מדיע-בטלפון לציבור. הוא התקשר עם בעלי אלומפלטס, שבראשם עומד אברהם קופרברג, והם הקימו את החברה בחלקים שווים. בחברה הושקעו כחצי מיליון לירות, והיא פתחה משרדים בתל-אביב, חיפה, ירושלים ונתניה.

ההתחלה היתה טובה. בין לקוחות החבריה נמנו משרדי העבודה, הקליטה, השי"כ, וכן מינהל מקרקעי ישראל, חברת שיכון ופיתוח, רכבת ישראל, הפנימה הצבאית של חיל-האוויר, כל מינוי שילם לפי עתריף שונה. משרד העבודה למשל, שקנה שרות מלא, שילם 4,000 לירות ל"חודש. מוסך למשל, שביקש כי ימסרו את שמו, כאשר הלקוח מצלצל לידעפון ו"מבקש שם של מוסך - שילם 58 לירות לשנה.

אולם למרות ההתחלה הטובה, נראה כי למשקיעים חסרו אמצעים לנשימה ארוכה. גם גביית החובות מהמינויים לעצה, ור

בעיית הזוגות הצעירים - הפיתרון

בעיית הדיור לזוגות צעירים חמורה לא רק בישראל. גרמניה, למשל - סמל השפע והארגון היעיל - לא הצליחה עד היום לחסל את הבעיה אצלה. אולם בהתחשב במימדיה-הבעייה שם - הרי שהישיגיה עצומים. לוא היתה ממשלת ישראל מפעילה את המדיניות הנהוגה בגרמניה - היתה הבעיה נפתרת עוד לפני שנולדה. משום כך, מעניינים הצעדים בהם נקטה הממשלה הפדרלית של מערב-גרמניה: ● היא העניקה לקבלנים פרטיים וציבוריים הלוואות בלי ריבית, או בריבית נמוכה. תמורת זאת, שמורה לה הזכות לקבוע שכר-דירה סביר מבחינה סוציאלית, וכן לקבוע את שיטת חלוקת הדירות. ● הזכות לזירה כזו שמורה לאורחים שהכנסתם אינה עולה עד תיקרה מסויימת. ● מי שזוכאי לדירה סוציאלית, אך אינו מצליח להשיגה, ונאלץ לקחת דירה בתנאי שכירות חופשיים - מקבל מהממשלה תמיכה קבועה, להוללת דמי-השכירות. ● היקף הבנייה הסוציאלית גדל מדי שנה, וכיום הגיע למחצית מסך-כל הבנייה. צעדים אלה גרמו להקלה ניכרת במצוקת הדיור של זוגות צעירים בגרמניה. למרות שהמצב עדיין חמור.

23 שנים אחרי גמר מילחמת העולם השנייה, קיים עדיין מחסור חמור בדירות בארץ זו, וזה, על אף העובדה שגרמניה בנתה ב"28 שנים אלו 12 מיליון דירות חדשות. בשנת 1972, למשל, החלו בבניית 700 אלף דירות - לעומת 480 אלף בשנת 1970. השינוי במדיניות הבנייה נגרם בעקבות כניסת המפלגה הסוציאל-דמוקרטית לממשלה, 1950, היה מספר הדירות בגרמניה 10.1 מיליון - ומספר החושבים 50.3 מיליון. ב"1971, היו 21.3 מיליון דירות - ו"61.5 מיליון תושבים. גם מחירי הדירות מאמירים בגרמניה, כמו בישראל: דירה חדשה שעלתה בממוצע 30 אלף מארק גרמני בשנת 1960, עלתה ב"1970 יותר מ"60 אלף מארק. מובן שגם דמי-השכירות עלו באותו יחס: ברוב הערים הגדולות שכר-הדירה, עבור דירה בת שלושה חדרים הוא, 500 מארק - והמחירים ממשכיים לעלות. מובן שמצב זה פוגע קשות, בראש וראשונה, בזוגות צעירים ומשפחות מעוטות יכולת. בגרמניה, זקוקה אוכלוסייה זו לכרבע מיליון דירות כל שנה. הצעדים שנקטה בהם ממשלה גרמניה, גרמו לפיתרון, מינמימלי לפחות, של הבעיה. נקל לשער מה היה קורה שם, לוא היה הנושא זוכה לטיפול שמעניקה לו ממשלת-ישראל.